

FRANS SÄILYN MUISTELMAT 2024 UIMUSSUVANNON PENKKATIEEN RAKENTAMINEN

Pyhäjoen uimussuvannon tulvasuojelu vuonna 1952 oli merkittävä hanke, joka toteutettiin Pyhäjoen vesistöalueella. Tämän suojeluhankkeen tavoitteena oli vähentää tulvista aiheutuvia vahinkoja ja suojella alueen asutusta sekä muita tärkeitä kohteita tulvien vaikutuksilta. Tulvasuojeluhankkeessa rakennettiin rantapengerryksiä yhteensä 52 kilometrin matkalle Oulaisten, Merijärven ja Pyhäjoen kuntien alueelle. Nämä pysyvät rakenteet auttoivat estämään tai vähentämään tulvahaittoja. Lisäksi hanke edisti virkistyskäyttöä ja turvallisuutta alueella.

Uimussuvannon penkkatie

Tulvasuojelun pääasiallisia keinoja ovat perinteisesti olleet jokien ja purojen perkkaukset, rantojen pengerrykset sekä vesistöjen säännöstely. Näiden toimenpiteiden avulla pyrittiin suojelemaan aluetta tulvien vaikutuksilta ja varmistamaan ihmisten terveyttä ja turvallisuutta.

On mielenkiintoista huomata, että tulvasuojeluhankkeet ovat olleet tärkeitä monilla alueilla ympäri maailmaa. Ne ovat auttaneet ehkäisemään tulvista aiheutuvia vahinkoja ja parantaneet yhteisöjen elinolosuhteita. Pyhäjoen uimussuvannon tulvasuojelu vuonna 1952 on yksi esimerkki tällaisesta onnistuneesta hankkeesta.

Keskityn tässä Uimussuvannon työmaahan, välille Hellaakoski — Kupuliskoski.

1950 - alkupuolella oli kova työttömyys, mutta tarjolla oli ns. hätäaputyömaita. Niin myös tässä tapauksessa. Ylivieskasta ja Alavieskasta lähetettiin työttömiä juuri Pirttikoskelle tulvasuojelutöihin. Ensimmäinen erä tuli Ylivieskasta keväällä 1952, minä niiden mukana.

Meitä oli viitisenkymmentä miestä. Litterat oli saatu junalla Oulaisten asemalle, vastassa oli kuorma-auto (koppi lavalla). Pirttikoskella tultiin Kivimäentaloon, jossa alkoi käskynjako. Miehet sijoitettiin taloihin, minä ja 3 kaveria saimme paikan Mannilan nurkkakamarissa. Koko kylä sai tiloihinsa ”kortteerimiehiä”. Joissakin saattoi olla jopa kymmenkunta miestä. Mestari Koljosen perhe asui alkuun Pekka Oravisjärven kotona vinttikamarissa, 6 henkeä. Oravisjärven oma perhe käsitti myös 6 henkilöä.

Kivimäki, 2024

Heti seuraavana päivänä alkoivat työt. Rakennusmestari Koljonen, oli vahva mestari. Hän valitsi esikuntansa huolella ja niinpä työnjohtajina olivat mm. Ahvenjärvi Erkki, Salmela Lauri ja Viirelä Olavi, nämä ainakin muistan.

Minä tulin työmaalle laturina ja alkuun tehtäväni oli tehdä varasto työmaalla käytettäville tarvikkeille. Miehet alkoivat tehdä monenlaisia valmistelutöitä pengeralueelle; perkausta,

ojien kaivuuta, punnituksia ja viittakeppien laittoa. Aivan alkukesästä tuli miehiä myös Alavieskasta.

Minun työni kuvaus muuttui hyvin nopeasti. Koska laturia ei tarvittu teki Koljonen minusta kirjurin. Siinä hommassa oli 1953 elokuun loppuun saakka. Alkuun, ennen kuin parakit valmistuivat, oli toimistoni Oravisjärven porstuakamarissa.

Oravisjärvi (Sorrontalo)

Parakkien rakennustyöt olivat heti käynnissä majoitus tiloiksi ja ruokalaksi. Sitä mukaa kun parakit valmistuivat taloihin sijoitetut miehet siirtyivät sinne.

Minulla ei ole muistikuvaa, miten ne korvaukset taloihin tulivat. Mannilassa me saimme aina aamukahvit ja päivällisen. Työmaalla oli heti alkuunsa kaksi kuorma-autoa, Matti Koivu ja Joensuu Saloisista. Lähdin kerran Joensuun kyytiin, kun Santaholmalta haettiin puutavaraa. Kun tultiin Raaheen ja käännyttiin Ratakadulle, autosta irtosi etupyörä ja auto liukui vastapäätä olevan talon seinään. Ei suurempia vaurioita ja Joensuulla oli aina varaosia autossa; uusi silmälaakeri paikoilleen ja matka jatkui.

Uimussuvannolle tehtiin penkereet joen molemmille puolin. En paljon muista sitä toisen puolen työmaata, kuin että suurin sen penkereen vaakituksen. (Olin vain ”konttori rotta”) Kesä kului joutuisasti, tuli syksy ja joki jäättyi. Työt jatkuivat ja nyt tuli kuvioon hevoset.

Maansiirtotyöt hevosvoimin

Alasalosta alettiin ajamaan maata penkkaan. Töissä oli parhaimmillaan 62 työparia, (hevosien omistaja ja lapiomies). Hevosia oli ympäri lähikuntia, aina Haapavedeltä asti. Hevosille, jotka olivat muualta kuin Pirttikoskelta, piti löytyä yösjaja, olihan talvi. Jälleen apuun tulivat Pirttikosken talot. Hevosille löytyi suojat, oli latoja, talleja ja muita sopivia suojia. Asko Helaakoski muisteli, että hän hoiteli yhdeksää hevosta ja siitä sai ”pikku palkkaakin”. Miehet asuivat parakilla, korttia pelaillen ja lepäillen, ja hevoskauppoja tehden. Mieleeni on jäänyt yksi hevonen ylitse muiden. Pirttikoskelta Mattila Erkki niminen riuska mies ja hyvä hevonen.

Siinä se talvi meni. Oli toki paljon muitakin töitä, joita tehtiin, ja saatiin penger hyvälle alulle. 1953 Alasalosta oli tehty sillat joen yli rannoille ja työt jatkuivat. Nyt tuli kuvioon autot.

Työmaalla oli autoja käytettävissä mm. edellä mainittujen Koivun ja Joensuun lisäksi, Helaakoski, Savukoski, Ylitähti ja Mattila. Autothan ei silloin olleen sitä mitä tänään. Sellaisia 3–4 kuution lavat, näillä kuitenkin maat siirtyivät ja penkat valmistuivat. (Muistini mukaan ei ollut mitään konekuormaajia, vain lapiohommia).

Sain kopion palkkalistasta kesältä 1953, silloin oli vielä miehiä töissä 55. Näistä Ylivieskalaisia 25. Lopussa kiitos seisoo. Uimussuvannon työ saatiin päätökseen elokuun loppuun mennessä. Minut siirrettiin Männistökoskelle vastaaviin tehtäviin, jossa en kuitenkaan pitkään viihtynyt.

Palkkauslii		Tuntityö		Urakkatyö		Yli työ	
No	Nimi	Tunteja	Ami m	Tunteja	Ami m	Tunteja	Ami m
1	Kotila, Kalle	54 100	4 400				
2	Hietala, Heikki	16 100	1 600				
3	Hietala, Matti	54 100	5 400				
4	Lehtinen, Aaro	54 100	5 400				
5	Lehtinen, Raimo	54 100	5 400				
6	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
7	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
8	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
9	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
10	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
11	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
12	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
13	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
14	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
15	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
16	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
17	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
18	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
19	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
20	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
21	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
22	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
23	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
24	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
25	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
26	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
27	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
28	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
29	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
30	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
Summa		62 714	195 140			60 816	

Palkkauslii		Tuntityö		Urakkatyö		Yli työ	
No	Nimi	Tunteja	Ami m	Tunteja	Ami m	Tunteja	Ami m
1	Kotila, Kalle	54 100	4 400				
2	Hietala, Heikki	16 100	1 600				
3	Hietala, Matti	54 100	5 400				
4	Lehtinen, Aaro	54 100	5 400				
5	Lehtinen, Raimo	54 100	5 400				
6	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
7	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
8	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
9	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
10	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
11	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
12	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
13	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
14	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
15	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
16	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
17	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
18	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
19	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
20	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
21	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
22	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
23	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
24	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
25	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
26	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
27	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
28	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
29	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
30	Lehtinen, Matti	54 100	5 400				
Summa		62 714	195 140			60 816	

Kokemukseni ajalta on erittäin myönteinen. Parakilla asuvat olivat tosi fiksum porukkaa. Näkemykseni mukaan alkoholin käyttöä en juuri havainnut. Nuoremmat sopeutuivat hyvin paikallisiin nuoriin. Minä ystävystyin Helaakosken nuoriin, siellä oli poikia ja tyttöjä. Teimme 1953 juhannusretkenkin Kalajoelle, en muista kenen kuorma-autolla se tehtiin. Nuoriseuralla oli tansseja ja sinnehän nuoret menivät. Oma muistikuvani on maaliskuulta 1953 jolloin uskalsin mennä tanssimaan. Se oli kohtalokas ilta, sieltä sain matkamuiston.

Matkamuisto; Frans ja Lempi

Nyt, kun olen kuulostellut paikallisten mielipiteitä tuskin mitään häiriöitä on ollut. Hyvät muistot puolin ja toisin. Aina joskus oli myös mahdollisuus päästä käymään kotona. Kyyti järjestyi kuorma-autoilla, koppi lavalla, taisi olla Savukosken auto, joka kyyditsi. Muistoissa siitäkin yksi matka?

Tarina on kopioitu Frans Säilyn kirjoittamasta ja kertomasta muistelmista. Hän tuli kylälaisten pyynnöstä kertomaan Uimussuvannon (Helaakosken) penkkatien rakentamisesta Pirttikosken Kylätalon Tarinatuvalle 2024:

Kun palaan 72 vuotta taakse päin, tehtävä oli haasteellinen. Kokemuksistani, olen aina ottanut vastaan haasteet, kun se on tarjottu. Omat muistikuvat, hyvät avustajat, kävin useita kertoja paikan päällä, sieltä ne muistot palautuivat.

Pekka Oravisjärvi kierrätti yhden päivän, käytiin Vuotin kotona, Nikkalan koskella ja lähes Asikkaperällä asti. Siltä reissulta tuli paljon muistoja. Paluumatkalla ”hienoa” penkkatietä keskustaan asti. Loppupätkä hieno osuus, ”Tiirosta Tervoon” joka toteutui 2010–2013.

Kiitän luottamuksesta, että sain tämän teille tehdä, ehkä siitä saa jonkinlaisen kuvan, joka säilyisi tulville.

Tällä en tavoittele tohtorin hattua – nykyinen lippis riittää.

Henkilöt, jotka ovat antaneet arvokasta tietoa tähän projektiin:

Pekka Oravisjärvi, Antero Vuoti, Asko Helaakoski

Tarinatupa Kylätalolla

Frans Säily

Kuvat: Frans Säily ja Pirttikosken kyläyhdistyksen arkisto